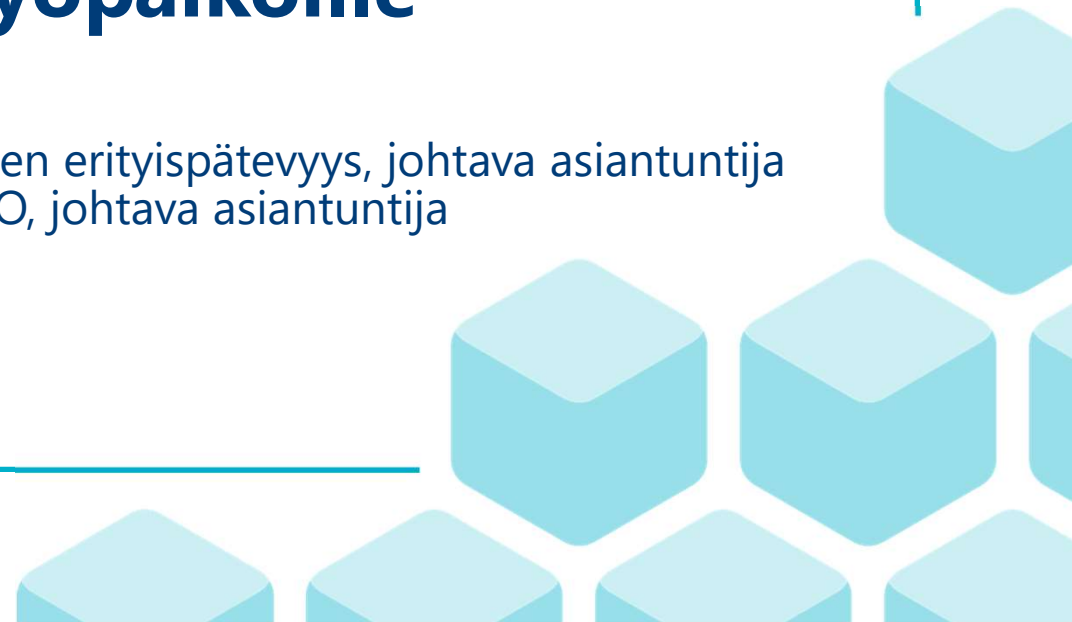

Työhön kytkeytyvä kuntoutus –tietopaketti ja työn muokauksen toimintamalli työpaikoille

Pirjo Juvonen-Posti, LT, kun-PD, kuntoutuksen erityispätevyys, johtava asiantuntija
Nina Nevala, LitT, dos., AmO, johtava asiantuntija

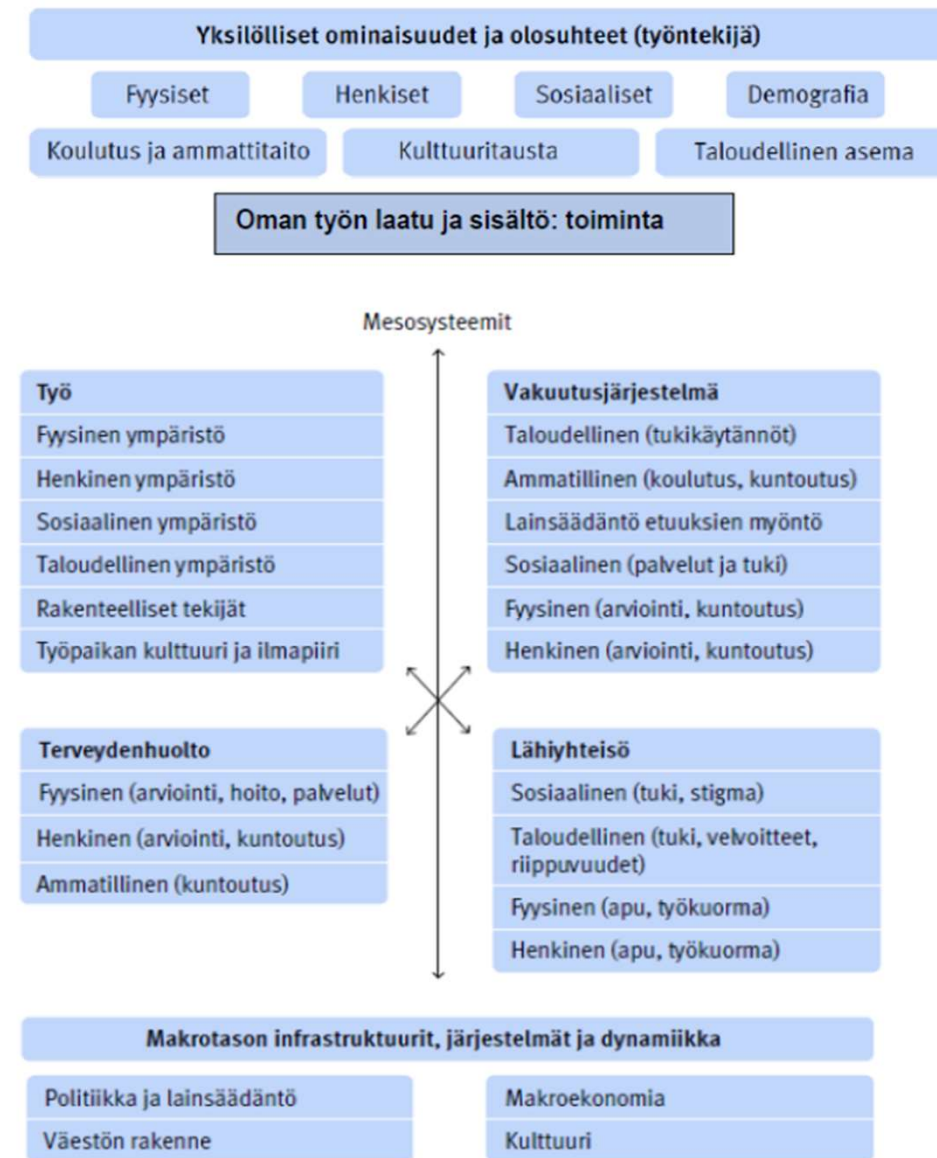
Esityksen sisältö

1. Käsitteistä ja niiden merkityksestä
2. Työhön kytkeytyvä kuntoutus – tietopaketti ja työn muokkauksen toimintamalli
3. Muutoksen tuen työvälineet
4. Miten tietopakettia ja työn muokkauksen toimintamallia voi hyödyntää

Työkykykäsityksen merkitys työkyvyn edistämisessä

- Työkykykäsite on laajentunut ja monialaistunut, mutta edelleenkin **ei ole olemassa yhtä käsitettä tai jäsennyttä** työkyvystä, jota voisi käyttää kaikissa eri yhteyksissä.

Työhön kytkeytyvä kuntoutus -käsite

- Työhön kytkeytyvä kuntoutus tarkoittaa laaja-alaisen työkykykäsityksen mukaisesti työkykyä, työllistymistä ja rekrytoimista, työssä pysymistä ja jatkamista, työhön paluuta ja tulevaa työuraa tukevaa monialaista työpaikan ja sen kumppaneiden yhteistoimintaa.
- Kuntoutus kohdistuu tavoitteen ja tarpeen mukaisesti yksilöön ja/tai työyhteisöön, työhön/työprosesseihin ja työympäristöön.
- Toimintaan voi osallistua työntekijä, työyhteisö, esihenkilö tai muu työpaikan toimija sekä työterveyshuollon ja kuntoutuksen palveluntuottaja.
- Onnistumisen edellytyksenä on aikaisempaa tiiviimpi, yhteiseen tavoitteeseen perustuva yhteistyö eri toimijoiden välillä.

Työhön kytkeytyvä kuntoutus työurien pidentäjänä (Kuura 2020-2023)

- Tavoitteena oli kehittää työhön kytkeytyvän kuntoutuksen tietopaketti ja työn muokkauksen toimintamalli sekä rakentaa monialaista ja moniammatillista yhteistyötä verkostossa
- Toteuttajina Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Työterveyslaitos, Oulun yliopisto ja Oulun ammattikorkeakoulu
- Hankkeessa oli mukana yksityisiä ja julkisia työpaikkoja (n=24) eri puolelta maata
- Työeläkevakuuttajat Ilmarinen ja Keva osallistuivat työpaikkojen rekrytointiin
- Työmenetelmänä oli yhteiskehittäminen, jossa hyödynnettiin kyselyjä, haastatteluja ja työpajoja
- Laaja ohjausryhmä tuki projektin toteutusta
- Projektia rahoitti Euroopan sosiaalirahasto ja toteuttajaorganisaatiot

Yhteiskehittämisen eteneminen

- Tutkimus- ja asiantuntijatiedon kokoaminen, käsitteiden määrittely, luottamuksen rakentaminen
- Työpaikkojen lähtötilanteen selvittäminen, kysely työhön kytkeytyvästä kuntoutuksesta
- Tietopaketin ensimmäisen version tuottaminen
- Tietopaketin pilotointi, korjaukset ja täydentäminen
- Tietopaketin toisen version tekeminen, työvälineiden kehittäminen
- Aineiston julkaiseminen (suomi, ruotsi) ja levittäminen

Tietopaketti ja työn muokkauksen toimintamalli löytyvät osoitteista:

Työterveyslaitos:

<https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyohon-kytkeytyva-kuntoutus>

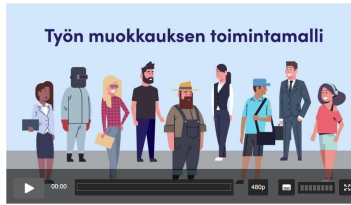
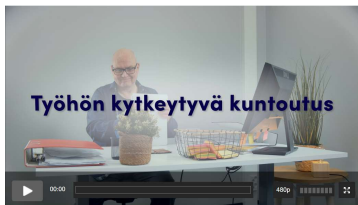
Jyväskylän ammattikorkeakoulu:

<https://oppimateriaalit.jamk.fi/tyohonkytkeytyvakuntoutus>

Nettimateriaali

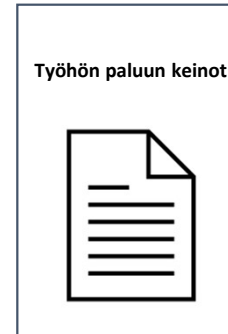
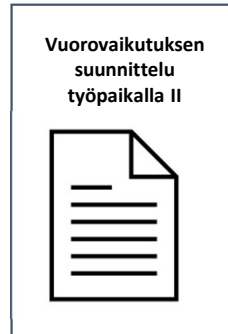
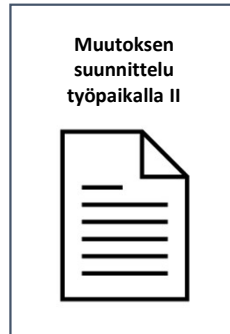

Videot

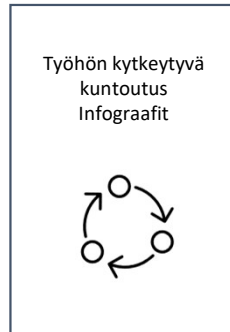

Video 3

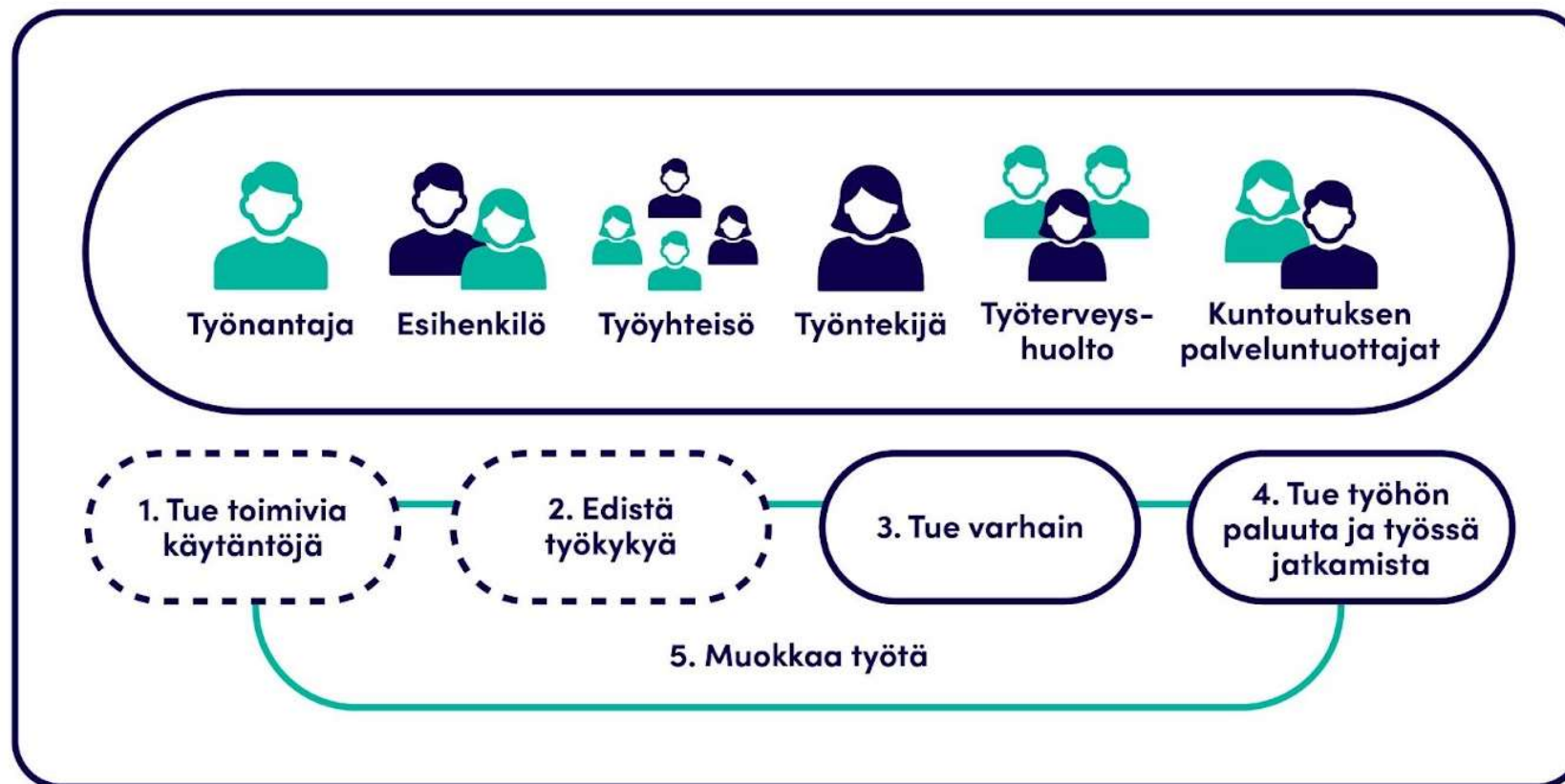
Lomakkeet

Opas ja julkaisu

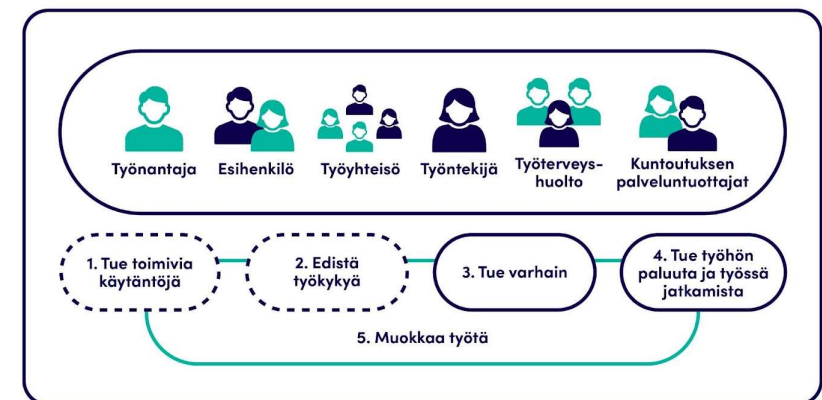
Työhön kytkeytyvä kuntoutus -tietopaketti

Tietopaketti perustuu tutkimustietoon sekä asiantuntijoiden ja työpaikan toimijoiden yhteiskehittämiseen.

1. Tue toimivia käytäntöjä

- Eri toimijoiden tehtävät, vastuut ja oikeudet
- Työkyvyn tukemisen mallien käyttöönotto
- Toimintamallit:
 - Varhainen tuki
 - Korvaava työ
 - Työkyvyn tuki sairauspoissaolon pitkittyessä
 - Työhön paluun tuki pitkän poissaolon jälkeen
 - Työn muokkaus

2. Edistä työkykyä

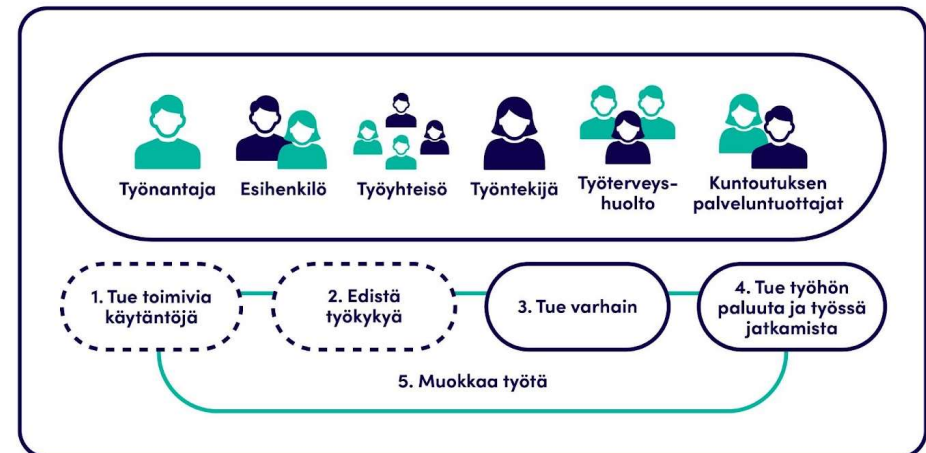
- Osaamisen vahvistaminen
- Terveiden edistäminen
- Yhdenvertaisuuden ja monimuotoisuuden kehittäminen
- Työn suunnittelu

3. Tue varhain

- Työkykyasioiden puheeksi ottaminen työpaikalla
- Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen
- Varhaisen tuen keinoja
- Työntekijöiden, esihenkilöiden, työterveyshuollon ja muiden työpaikan toimijoiden sujuva yhteistyö

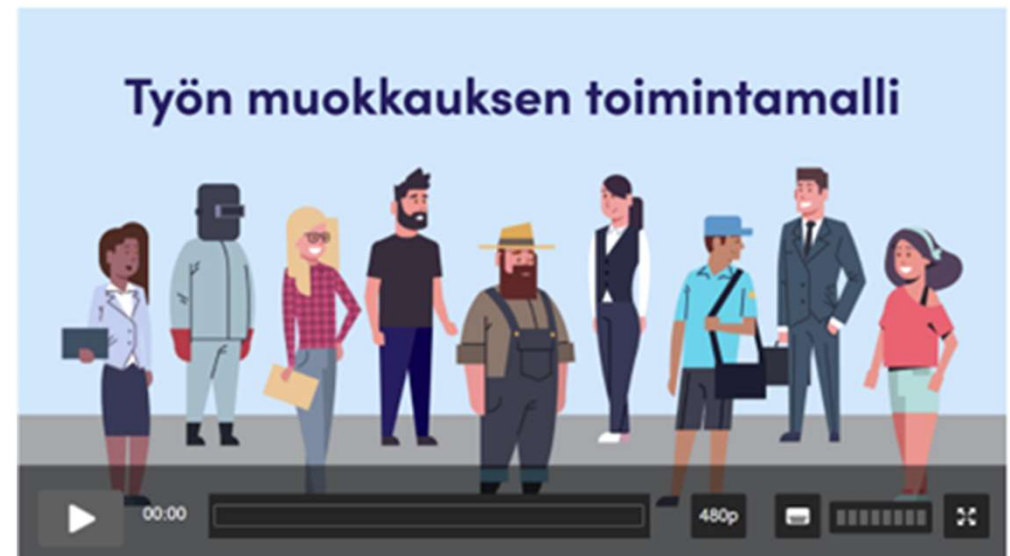
4. Tue työhön paluuta ja työssä jatkamista

- Yhteinen suunnitelma ja tavoite
- Moniammatillinen ja monialainen yhteistyö
- Työhön paluun erilaiset keinot ja tavat
- Työkyvyn tuen palvelut, keinot ja etuudet
- Työhön paluun tilanteet -lomake

5. Muokkaa työtä

- Mitä työn muokkaus tarkoittaa?
- Miksi työtä kannattaa muokata?
- Miten työtä voi muokata?
- Työn muokkauksen toimintamalli ja siihen liittyvät työvälineet: animaatio, opas ja työn muokkauksen suunnittelulomake

[Työn muokkauksen toimintamalli - YouTube](#)

Miten tukea muutosta työpaikalla?

•Työkyvyn tuen tehostaminen edellyttää aktiivista yhteistyötä työntekijän, työpaikan esihenkilöiden, työterveyshuollon ja mahdollisten kuntoutuksen palveluntuottajien välillä.

•Toivottuihin lopputuloksiin pääsemiseksi (esim. työhön paluu ja työssä pysyminen) on tärkeää kiinnittää huomiota monitoimijaiseen toimeenpanoon ja siihen, että toimenpiteiden ja mallien käyttöönottoon panostetaan riittävästi.

•Muutosten toimeenpanoa voidaan tukea arvioimalla kohderyhmän ja työpaikan muutosvalmiuksia, kasvattamalla kyvykkyyksiä ja kompetensseja sekä lisäämällä toimintamahdollisuuksia ja tukemalla toimijuutta.

Käytännölliset työvälineet työpaikan muutoksen tukemiseen (Paukkunen ym. 2022, Työterveyslääkäri)

- Työkalu on tarkoitettu työpaikan kehittämistyön tueksi.
- **Tarkastelun kohteena on työpaikan itselleen asettama työhön kytkeytyvän kuntoutuksen muutostavoite.**
- Työkalu aloitetaan täyttämällä (raksimalla) eri kohdat. Työkalun avulla nousee esiin laajasti eri näkökulmia liittyen muutoksen toteuttamiseen. Tuloksena syntyy lista toimeenpanossa huomioitavista tehtävistä, joita työpaikalla lähdetään ratkaisemaan ja toteuttamaan.
- Viestinnän ja vuorovaikutuksen suunnittelussa on tärkeä tunnistaa, keiden toimintaan muutos vaikuttaa ja miten toiminnan tulisi muuttua.

• Muutoksen suunnittelu työpaikalla osa 1 (PDF).

• Muutoksen suunnittelu työpaikalla osa 2 (PDF).

• Vuorovaikutuksen suunnittelu työpaikalla (PDF).

Työn muokkauksen toimintamalli. Opas työpaikoille ja työkyvyn tuen ammattilaisille

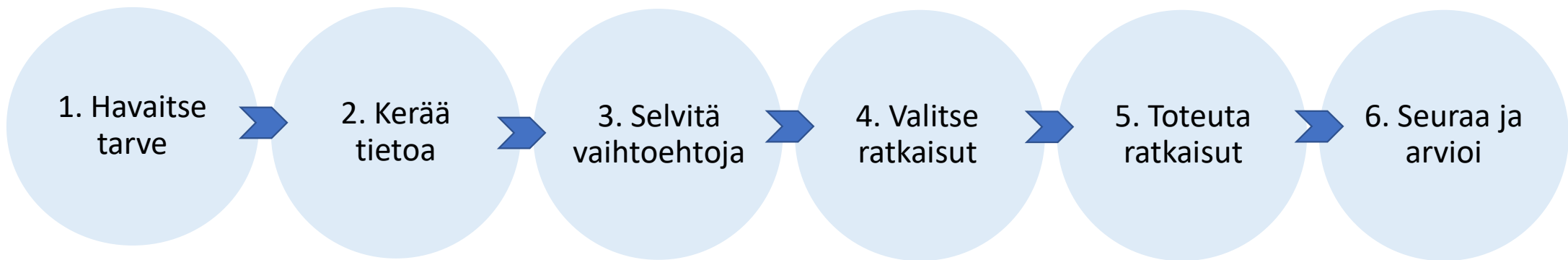
- Työn muokkauksen toimintamalli on kuusivaiheinen prosessi, jossa työpaikan toimijoilla ja työkyvyn tuen ammattilaisilla on omat roolinsa ja tehtävänsä.
- Opasta voi käyttää, kun työpaikalla laaditaan oma työn muokkauksen toimintamalli tai muokataan yksittäisen työntekijän työtä.
- Se soveltuu myös perehdytys- ja koulutusmateriaaliksi esihenkilöille ja työkyvyn tuen ammattilaisille sekä oppilaitosten käyttöön.

Nevala N, Pehkonen I, Virtanen M, Mattila-Holappa P, Juvonen-Posti P, Tanttu A.
Työn muokkauksen toimintamalli. Opas työpaikoille ja työkyvyn tuen ammattilaisille.
Työterveyslaitos 2023. 29 s. **Työn muokkauksen toimintamalli (julkari.fi)**

9.6.2023

Työn muokkauksen toimintamallin vaiheet

- Työn muokkauksen toimintamalli on kuusivaiheinen prosessi, jossa työpaikan toimijoilla ja työkyvyn tuen ammattilaisilla on omat roolinsa ja tehtävänsä.
- Työn muokkauksen tarve voi olla väliaikaista tai pysyvää
- Tarve voi johtua vammasta, sairaudesta, elämäntilanteesta tai kulttuuritaustasta

Työn muokkauksen suunnittelulomake

- Työkykyjohtamisen työväline, kun esihenkilö ja työntekijä suunnittelevat yhdessä työn muokkausta.
- Suunnittelulomake etenee työn muokkauksen toimintamallin mukaan.
- Lomakkeen voi täyttää sähköisenä tai tulostaa paperille täytettäväksi.

Taustatiedot	
Työntekijän nimi	
Tehtävänimike	
Työpaikka	
Osasto, tiimi tai yksikkö	
Yhteystiedot	
Työnantajan edustaja	
Yhteystiedot	
Päivämäärä	

1. Havaitse tarve

1. Missä tilanteessa työn muokkauksen tarve on tullut esille työpaikalla?	Kyllä	Ei
Rekrytointi	☐	☐
Perehdytys	☐	☐
Työtehtävien muutos	☐	☐
Työntekijän työkyvyn muutos	☐	☐
Työntekijän elämäntilanteen muutos	☐	☐
Työhön paluu poissaolon jälkeen	☐	☐

4. Valitse ratkaisut

Työaika

- Työaikajoustot
- Työajan lyhentäminen
- Etätyö
- Työn tauottaminen

Työn organisointi

- Työtehtävien rajaaminen
- Työn keventäminen
- Työnjaon muuttaminen
- Työprosessin tarkentaminen

Työympäristö

- Esteettömyys
- Saavutettavuus
- Työtilat, työpisteet, työvälineet, työyhteisö

Teknologia ja apuvälineet

- Päätelaitteet, ohjelmat ja asetukset
- Digitaaliset palvelut ja aineistot
- Apuvälineet

Avun saaminen

- Esihenkilö
- Työkaveri
- Työhönvalmentaja
- Henkilökohtainen avustaja
- Tulkki

Työmatka

- Pysäköintipaikka
- Auton muutostyöt
- Kuljetuspalvelu

Tutkimusnäyttöä työn muokkauksen vaikuttavuudesta

- Työn muokkauksen vaikuttavuudesta on näyttöä, jos työntekijällä on jokin vamma tai tuki- ja liikuntaelinsairaus, mielenterveyden häiriö, syöpä tai muu krooninen sairaus (Franche ym. 2005, Higgins ym. 2012, Hoefsmit ym. 2012, Nevala ym. 2015, Van Vilsteren ym. 2015, Vooijs ym. 2015, Cancelliere ym. 2016, Cullen ym. 2018).
- Työn muokkauksella on vaikutusta myös ikääntyneiden työntekijöiden työhön osallistumiseen (Steenstra ym. 2017).
- Työterveyslääkärit pitivät työn muokkausta hyödyllisenä keinona tukea varhaista työhön paluuta ja ehkäistä pitkittyviä sairauspoissaoloja, jos työntekijällä on tule-sairaus tai lieviä masennusoireita (Horppu ym. 2016).
- Työn muokkauksen ja esihenkilön tuen vaikuttavuudesta on vahva näyttö kun tarkastellaan työhön osallistumista, työhön paluuta ja työssä pysymistä (Jansen ym. 2021)
- Vaikuttavimpia työn muokkauksen keinoja ovat työaikatarkaisut sekä työtiloihin ja työvälineisiin liittyvät ratkaisut (Jansen ym. 2021)

Tietopakettien hyödyntäminen

1. Tietopakettia ja työn muokkauksen toimintamallia voivat hyödyntää työpaikat, työterveyshuollot, kuntoutustoimijat, palvelujärjestelmässä toimivat muut ammattilaiset sekä oppilaitokset
2. Työpaikan oman toiminnan kehittäminen ja henkilöstön osaamisen vahvistaminen (esim. henkilöstökoulutus ja perehdytys)
3. Työterveysyhteistyö ja sen suunnittelu, yhteistyöneuvottelut, asiakastyö (esim. tietojen anto, neuvonta ja ohjaus)
4. Yhteisen osaamisen vahvistaminen moniammatillista ja monialaista yhteistyötä varten
5. Ammatillinen täydennyskoulutus ja tutkintokoulutus

Esimerkki: Espoon kaupungin varhaiskasvatus

- Espoon kaupungin varhaiskasvatuksessa syntyi tarve kehittää työn muokkauksen malli, koska **haluttiin tukea työntekijöiden työssä jatkamista tai työhön paluuta** sairauden, perhevapaan tai jonkin muun syyn vuoksi.
- **Aluksi perustettiin ryhmä**, johon kuului johto, keskijohto, lähiesihenkilöt ja työsuojelu. Ryhmä kokosi listan syistä, joiden takia työn muokkaus voisi olla tarpeellista. Seuraavaksi ryhmä selvitti, mitä toimenpiteitä työpaikalla oli käytössä ja miten työtä voitaisiin muokata.
- Seuraavaksi **sovittiin työn muokkaukseen osallistuvien henkilöiden vastuista ja rooleista**. Esihenkilö toimi vastuuhenkilönä ja vastasi käytännön järjestelyistä. Hänen apunaan toimivat työterveyshuolto, henkilöstöhallinto, työsuojeluhenkilöstö ja luottamusmiehet.
- Työn muokkauksesta tehtiin työntekijän kanssa **kirjallinen sopimus**. Siihen kirjattiin, onko muokkauksen tarve tilapäinen vai pysyvä, ja milloin ja miten tilannetta seurataan ja arvioidaan. Arvioinnin perusteella työn muokkauksen ratkaisuihin tehtiin tarvittaessa muutoksia.

Julkaisuja

1. Juvonen-Posti P, Unkila K, Henriksson M, Forsman-Grönholm L. Työhön kytkeytyvä kuntoutus - mikä muuttuu? Kuntoutus -lehti, puheenvuoro 2023 (käsikirjoitus).
2. Haapakoski M, Heiskanen M, Paukkunen M; Holopainen R, Tantt A. Fysioterapeuttien työ on keskeistä työhön kytkeytyvässä kuntoutuksessa. Fysioterapia 2023;1:36-41.
3. Nevala N, Pehkonen I, Virtanen M, Mattila-Holappa P, Juvonen-Posti P, Tantt A. Työn muokkauksen toimintamalli. Opas työpaikoille ja työkyvyn tuen ammattilaisille. Työterveyslaitos 2023. 29 s.
4. Nevala N, Pehkonen I, Virtanen M, Tantt A, Mattila-Holappa P, Juvonen-Posti P. Developing a work accommodation operating model. Journal of Occupational Rehabilitation (manuscript)
5. Paukkunen M, Tammelin M, Juvonen-Posti P, Henriksson M, Sihvonen S. Miten kehittää työkyvyn tukemista työpaikoilla. Työterveyslääkäri 2022;40(1):38-43.
6. Tantt A, Pehkonen I, Haapakoski M, Ruotsalainen H, Forsman-Grönholm L, Paukkunen M, Nevala N. Työhön kytkeytyvä kuntoutus -tietopaketti tukee yhteistoimintaa. Työterveyslääkäri 2022;40(4):54-56.

Kongressiesitykset

1. Henriksson M, Paukkunen M, Juvonen-Posti P, Sihvonen S, Tammelin M, Holopainen R, Hyvönen K. A check-list tool for workplaces to implement goals for change in enhancing work ability at work. European Implementation Event Sveitsi 8-9.6.2023
2. Nevala N, Pehkonen I, Virtanen M, Tanttu A, Mattila-Holappa P, Juvonen-Posti P. Developing an operating model for work accommodation. Nordic Network on Disability Research NNDR, Reykjavík, Iceland on 10-12 May 2023.
3. Nevala N, Ruotsalainen H, Paukkunen M, Juvonen-Posti P, Tanttu A. Strengthening competence in work-related rehabilitation to lengthen work careers. Congress of European Forum for Research in Rehabilitation. September 23-25, 2021. Ljubljana, Slovenia. Book of Abstracts, p. 20.
4. Paukkunen M, Henriksson M, Holopainen R, Tammelin M, Sihvonen S, Juvonen-Posti P. Facilitators of and barriers to the implementation of Work-related rehabilitation in the workplaces. European Implementation Event Sveitsi 8-9.6.2023

Kiitos ja ihanaa kesää!

ttl.fi

@tyoterveys
@fioh

tyoterveyslaitos

tyoterveys

Tyoterveyslaitos

